

B.R.S. Semester - 5 (CBCS) Examination
Oct/Nov - 2025 (NEW COURSE)
E-16 Hindi(Elective-16)

Time: 2:30 Hours**Marks:70****Instructions:**

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- प्रश्न- १ मैथिलीशरणगुप्त के जीवन कवन पर प्रकाश डालिए । (१४)
 अथवा
- प्रश्न- १ 'नहुष' के कथानक को अपने शब्दों में लिखिए ।
- प्रश्न- २ 'नहुष' एक सफल खंडकाव्य है- खंडकाव्य के लक्षणों के आधार पर सिद्ध कीजिए । (१४)
 अथवा
- प्रश्न- २ बृहस्पति का चरित्र चित्रण कीजिए ।
- प्रश्न- ३ निम्नांकित में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए । (१४)
- १) "गिरना क्या उसका उठा नहीं जो कभी? मैं ही वह उठा था, आप गिरता हूँ जो अभी ।"
 - २) "क्या थी, अब मैं कौन हूँ कहां थी, अब मैं कहां क्या न था, परंतु अब मेरा क्या रहा यहां ?"
 - ३) "फैली सब और शांति मग्न सुरलोक है, किंतु कांति ही- ना आज इंद्राणी सशोक है ।"
 - ४) "मानता हूँ सब हार नहीं मानता, अपनी अगती नहीं आज भी मैं जानता ।"
- प्रश्न- ४ 'नहुष' खंडकाव्य की नायिका शचि का चरित्र चित्रण कीजिए । (१४)
 अथवा
- प्रश्न- ४ 'नहुष' काव्य के उद्देश्य पर प्रकाश डालिए ।
- प्रश्न- ५ निम्नांकित परिच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए । (१४)
- “હાઈસ્કૂલના પહેલા જ વર્ષનો, પરીક્ષા વખતનો એક બનાવ નોંધવા યોગ્ય છે. કેળવણી ખાતાના ઈન્સ્પેક્ટર જાઈલ્સ નિશાળ તપાસવા આવ્યા હતા. તેમણે પહેલા ધોરણના છોકરાઓને પાંચ શબ્દ લખાવ્યા. તેમાં એક શબ્દ ‘કેટલ’ હતો. તેની જોડણી મેં ખોટી લખી. માસ્તરે મને પોતાના બૂટની અણી મારી ચેતવ્યો. પણ હું શાનો ચેતું? મને એમ ભાસી ન શક્યું કે માસ્તર મને સામેના છોકરાની પાટીમાં જોઈ લઈ જોડણી સુધારવાનું કહે. માસ્તર તો અમે એકબીજામાંથી ચોરી ન કરીએ એ જોતા હતા એવું મેં માનેલું. બધા છોકરાના પાંચે શબ્દ ખરા પડ્યા ને એકલો હું ઠોઠ ઠર્યો ! મારી ‘મૂર્ખાઈ’ મને માસ્તરે પાછળથી સમજાવી. પણ મારા મન ઉપર તે સમજૂતીની કશી અસર ન થઈ. મને બીજા છોકરાઓમાંથી ચોરી કરતાં કદી ન આવડ્યું.
- આમ છતાં માસ્તર તરફ હું મારો વિનય કદી ન ચૂક્યો. વડીલોના દોષ ન જોવાનો ગુણ મારામાં સહેજે હતો. આ માસ્તરના બીજા દોષો પણ મારી જાણમાં પાછળથી આવેલા. છતાં તેમની પ્રત્યેનું મારું માન તો કાયમ જ રહેલું. વડીલોની આજ્ઞાનું પાલન કરવું એટલું હું સમજ્યો હતો. તેઓ કહે તે કરવું, કરે તેના આપણે કાજી ન બનવું.”
